Silvia Isis Gard: «És difícil trobar un bon estudiant amb conducta conflictiva en el context escolar»

La psicòloga, especialista en infància i adolescència en risc, ha presentat a Figueres el seu llibre «Chicos malos»

L´autora de «Chicos malos» Silvia Isis Gard.

MAIRENA RIVAS

La psicòloga Silvia Isis Gard (Montevideo, 1971) ha presentat el llibre 'Chicos malos' (Ediciones Oblicuas) a l'Escola d'Hostaleria de l'Alt Empordà, en el marc d'un acte en què s'ha posat sobre la taula el paper que juguen els professionals del món educatiu davant nens o joves en situació de risc. Silvia Isis Gard és especialista en infància i adolescència en risc i ha creat el CAIVI (Centre d'Atenció Integral a la Violència Intrafamiliar [http://www.caivi.cat]), com a recurs per atendre families amb situacions de conflicte.

L'autora de 'Chicos malos' va començar a treballar amb adolescents a Justícia Juvenil. I gaudia fent aquesta feina. "Gaudia de cada conversa amb un noi o una noia, gaudia quan veia que eren capaços de posar paraules a allò que els passava. Això em permetia «jugar amb ells», jugar amb les paraules, que és el que més m'agrada fer. I, aleshores, sense saber gairebé com, es produïen canvis", comenta la psicòloga quan es refereix al seu interès per les històries de vida dels joves en risc. El seu llibre aprofundeix en la influència que tenen les històries de vida en la conducta de risc dels adolescents.

Com descriu un nen o un jove en risc?

Per a mi, el risc està en el patiment. Un nen o un adolescent que pateix està en risc. I no parlo de passar-s'ho malament, de sentir-se frustrat en un moment donat o d'estar trist perquè li ha passat alguna cosa. Tots els nens i adolescents s'han de sentir així en algun moment, i és fonamental que s'hi sentin perquè la vida requereix d'aquest entrenament, d'aprendre a tolerar la frustració, de saber gestionar les emocions de tristesa o pèrdua, d'acceptar que hi ha coses que no ens agraden...

Com és, doncs, aquest patiment?

És un patiment continuat al llarg de la infància, no tenir les necessitats cobertes, però no només les necessitats materials d'alimentació, salut, educació... també les necessitats afectives i emocionals.

Potser aquestes són més importants que les materials.

És fonamental tenir algú que et cuida, que et protegeix, que t'estima i a qui estimar, a qui admirar, a qui respectar. Algú que es dedica a fer-te sentir segur i que t'acompanya en el descobriment de la vida. Quan parlo de nens en risc em refereixo a nens que viuen en entorns desfavoridors i també a nens que no tenen els recursos personals per donar resposta a les exigències de l'entorn i l'entorn no s'ajusta a les seves condicions. Parlo del patiment vist des de la mirada d'un nen i no la d'un adult. El patiment que genera no sentir-se escoltat, no sentir-se reconegut, no sentir-se segur, no saber quins són els límits, no sentir-se vàlid, no sentir-se estimat....

Al nen, el condiciona el seu entorn? El mateix nen, en un altre context familiar o social, potser que tingui un comportament diferent?

Crec que ja no hi ha ningú que cregui en el determinisme biològic pur. Crec que tots hem acceptat que el ser humà és un ser bio-psico-social però tampoc ningú nega que vivim en un sistema, o, potser millor dit, en molts sistemes: el sistema familiar, el sistema educatiu, el sistema social... Al final el que som capaços de fer té a veure amb les oportunitats que tenim i el que construïm en l'imaginari del possible però també allò que els altres ens retornen, sobretot quan som nens. El context entès com la mirada de l'altre, la mirada de l'adult i el retorn que en fan de la nostra conducta condiciona ineludiblement el que un nen fa i sobre tot el que un nen cregui que pot fer.

En el seu llibre «Chicos malos» parla precisament de situacions personals i oportunitats.

«Chicos malos» pretén justament això: explicar històries de vida i situacions familiars de nois que han delinquit. Només si ho comprenem podem ajudar a canviar-ho.

Creu que és correcte la mesura de l'expulsió quan un alumne té un comportament inadequat a l'aula?

Entenc que hi ha conductes intolerables. Entenc que hi ha qüestions que no es poden resoldre a l'escola, entenc

que hi ha límits que han de quedar clars i, si es traspassen, han de tenir conseqüències. Però també entenc que, quan adoptem una mesura que considerem educativa, tenim l'objectiu de modificar la conducta, no d'alimentar-la. Hi ha determinats moments en què un noi o una noia no vol estar al centre educatiu, no se sent bé, no s'ajusta i no li satisfà, no li interessa el que hi troba. El seu desig és no ser-hi. Si es comporta malament i l'expulsem l'únic que fem és retroalimentar la conducta inadequada. Haurà aconseguit el que vol i serà molt difícil aconseguir que en algun moment es comporti bé.

Aleshores, la solució es troba en un altre tipus de mesura?

Si el que realment volem amb la mesura educativa és modificar el seu comportament, el que ens hem de preguntar és perquè no se sent bé, perquè vol marxar del centre educatiu, que és el que necessita i que no troba en aquell context. Per a mi, la clau està en la motivació, i la motivació sempre, sempre, sempre és individual.

En té algun un exemple?

Eric és un dels protagonistes de Chicos malos i la seva identitat està absolutament segrestada pel que ha sentit al llarg de la seva trajectòria escolar i també el que li ha fet sentir el seu pare. El que és segur és que ningú no li va preguntar el que sentia.

Quin paper tenen els professionals de l'educació davant casos d'alumnes amb conductes conflictives?

Els professionals del món educatiu tenen clar el seu encàrrec, això no és qüestionable. Ells estan allà per ensenyar, no només per transmetre coneixements i per educar en valors, també per ajudar a desenvolupar les capacitats dels seus alumnes, per aprendre a aprendre, per fer-los més competents. El problema és que quan tenen un alumne amb conducta disruptiva ja no poden fer la seva tasca amb normalitat, no tots els nois i noies necessiten que els ensenyem de la mateixa manera. La qüestió és: com és capaç d'aprendre aquell noi o noia?

Com és capaç d'aprendre?

Les experiències de vida dels nois amb conductes conflictives els situen en relacions amb el món adult i sobretot amb el món educatiu de constant rebuig i de frustració. Són nois que si mires el seu historial escolar solen estar plegats de fracassos, normalment arrosseguen una història escolar poc profitosa. És molt difícil

trobar un bon estudiant amb conducta conflictiva al context escolar, és gairebé contradictori. Per a mi la clau està en situar-te com a professional en un lloc diferent al que l'alumne està acostumat.

I això com es pot fer?

El professional ha d'establir amb aquell alumne una relació singular, diferent, on el noi senti que té una oportunitat, que algú confia en ell, que algú creu que ho pot fer. Això crea en el seu imaginari del possible una manera nova de relacionar-se. Això no vol dir que sigui capaç de sortir-se'n i d'aprofitar les oportunitats però en qualsevol cas, això ja formarà part del seu equipatge. Per això cal que les normes estiguin clares i, si transgredeix, que tingui conseqüències. Mantenir-nos ferms en els límits el farà sentir-se segur, conèixer el seu marc d'actuació i el seu marge de maniobra i, a partir d'aquí, haurem de seguir donant-li oportunitats, i transmetre-li que, si ho vol, pot fer les coses bé, que pot aprendre, però aprendre quelcom que li interessi. Necessitem estimular la seva curiositat i la seva motivació. La seva.

És possible que algunes conductes puguin emmascarar patologies com el TDAH o d'altres més difícils d'identificar?

És possible que si però també és possible que no. No és tan important el nom que li posem a allò que li passa. El més important és comprendre com se sent amb allò que li passa i també què li passa al seu entorn. Quan encertem en el diagnòstic podem trobar la solució. O potser no. Si el problema és neurobiològic i tenim tractament o ajustem la manera d'ensenyar i, sobretot, la manera d'avaluar, fantàstic. Però si no ens serveix per a això l'únic que fem és etiquetar i aleshores estigmatitzar.

Creu que un jove conflictiu és un jove amb problemes?

Ningú vol viure en conflicte. Si tu li preguntes a qualsevol persona si vol viure en conflicte et dirà que no. També és cert que hi ha gent que no sap viure d'una altra manera, ha construït una identitat que se situa fora-norma i no sap ser d'una altra manera. En l'adolescència estan just construint aquesta identitat personal, és el moment de decidir quina persona vull ser. Jo estic convençuda que es tracta d'oportunitats, de possibilitat d'escollir. No podem escollir allò que no coneixem. Si els ensenyem possibles maneres de ser, si els fem creure que si ho desitgen, poden ser d'una determinada manera i també els ensenyem com fer-ho, amb models i també amb respostes, amb estratègies i amb entrenament, amb possibilitat d'equivocar-se i tornar-ho a intentar, aleshores potser tindran una oportunitat de construir una identitat positiva. Hi ha una frase del meu llibre que m'agrada molt: "Al final, lo importante es lo que son capaces de hacer, pero sobre todo lo que son capaces de amar."

Font del document:
http://www.emporda.info/fets-gent/2015/12/09/silvia-isis-gard-dificil-trobar/295207.html?utm_source=rss